

AMOS

1-2

Amos' achtergrond en Gods
oordeelsaankondigingen over de
omringende volken, Juda en Israël.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/amos/1-2

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De drie perioden van de Bijbelse profeten	5 min	5
2	Amos en zijn tijdgenoten in Israël en Juda	3 min	7
3	Kleine profeten en Amos' korte opdracht	3 min	8
4	Amos als herder en landarbeider uit Tekoa	3 min	9
5	Profetenscholen en Gods roeping van Amos	2 min	10
6	Amazia wil Amos terugsturen naar Juda	2 min	12
7	Het vaste patroon van de acht godsspraken	5 min	13
8	De betekenis van drie en vier overtredingen	3 min	16
9	Herhaalde waarschuwingen en oproepen tot bekering	4 min	18
10	Herhaling als hulp bij het onthouden	2 min	21
11	Retorische vragen in Amos' betoog	4 min	22
12	Beelden uit het herdersleven en de landbouw	3 min	25
13	De indeling van het boek Amos	4 min	27
14	De aardbeving in de dagen van Uzzia	3 min	29

15	De Assyrische veroveringen als vervulling	2 min	30
16	Gods stem uit Sion en de verdorrende Karmel	4 min	31
17	Via Israël's vijanden naar Israël zelf	4 min	33
18	Damascus: wreedheid tegen Gilead en oordeel	5 min	35
19	Gaza: hele gemeenschappen als gevangenen	4 min	38
20	Tyrus verbreekt het verbond van broederschap	3 min	41
21	Edoms blijvende vijandschap tegen zijn broeder	2 min	42
22	Ammon: wreedheid om grondgebied te veroveren	1 min	44
23	Milkom en zijn priesters gaan in ballingschap	2 min	45
24	Moab en de verbrande beenderen van Edoms koning	3 min	46
25	Het mensenoffer tijdens de strijd tegen Moab	2 min	47
26	Juda verwerpt Gods wet en verbreekt het verbond	4 min	48
27	Israël: omkoopbare rechters benadelen de armen	3 min	50
28	Weduwen en wezen worden beroofd	2 min	52
29	Seksuele zonden en tempelprostitutie	2 min	53

30	Godsdienst op de onderpanden van de armen	2 min	54
31	De wijn van de veroordeelden	2 min	55
32	Israël verwerpt Gods gaven en ontkomt niet	3 min	57
	Om verder te lezen		59

1

De drie perioden van de Bijbelse profeten

We gaan het boek Amos bestuderen. We bestuderen de kleine profeten niet in de volgorde waarin ze in onze Bijbel staan, vooral omdat ze in onze Bijbel niet in chronologische volgorde staan. Ze staan in een enigszins andere volgorde.

Ik heb je bij onze studie van het boek Jona verteld dat er in de geschiedenis van Israël in wezen drie perioden van profetie waren waarin geschriften ontstonden die als onderdeel van onze Bijbel bewaard zijn gebleven. Natuurlijk waren er ook buiten deze drie perioden profeten, maar de profeten uit die andere tijden hebben ons geen geschreven werken nagelaten, althans niet zoals de werken die we hier hebben.

Dat moet ik nuanceren, want we hebben wel aanwijzingen dat profeten als Nathan, Gad en Semaja, en enkele van deze profeten die tijdgenoten waren van David en Salomo, geschreven verslagen moeten hebben gemaakt van de historische periode waarin ze leefden. Die geschriften lijken de bronnen te zijn geweest voor het schrijven van de boeken Koningen en Kronieken. De boeken Koningen en Kronieken verwijzen naar de kronieken die Nathan en Gad hebben geschreven. Er moeten dus andere schrijvende profeten zijn geweest van wie de geschriften niet in hun oorspronkelijke vorm voor ons bewaard zijn gebleven. Ze zijn echter opgenomen in verzamelwerken die we kennen als de boeken Koningen en Kronieken, en ook de boeken Samuel.

Maar in onze Bijbels stammen de boeken die ons uit de pen van een daadwerkelijke profeet zijn overgeleverd uit drie hoofdperioden. Eén daarvan is de periode rond de val van Samaria, of daaraan voorafgaand, met die val in het vooruitzicht. Samaria, de hoofdstad van het noordelijke koninkrijk Israël, viel in 721 voor Christus. Voor die tijd stuurde God bepaalde profeten. Hij stuurde profeten naar het noordelijke koninkrijk zelf en ook naar het zuidelijke koninkrijk. Dat werd ook bedreigd door dezelfde dreiging, Assyrië, dat Samaria veroverde. Assyrië heeft Jeruzalem eigenlijk niet veroverd, maar het heeft Jeruzalem wel bedreigd. Er werden in die tijd dus profeten naar beide koninkrijken gestuurd.

We zouden dit de Assyrische periode kunnen noemen, omdat het koninkrijk Assyrië in die tijd het overheersende wereldrijk was en de grote bedreiging vormde voor de kleinere volken, zoals Juda en Israël, en Assyrië en alle andere volken om hen heen. Dat is de eerste profetische periode.

De tweede profetische periode was, zoals ik al aangaf, ongeveer honderd jaar later, rond de tijd dat God dreigde Juda, het zuidelijke koninkrijk, te vernietigen. Dat was nadat het noordelijke koninkrijk was gevallen. Het zuidelijke koninkrijk viel in 586 voor Christus. Voor die tijd stuurde God verschillende profeten, onder wie Jeremia, Habakuk en Zefanja. Deze profeten werden niet naar het noordelijke koninkrijk gestuurd, want er was in die tijd geen noordelijk koninkrijk meer, alleen het zuidelijke koninkrijk.

Dit was de periode waarin Babylon de overheersende macht in de wereld was. We zouden dat de Babylonische periode kunnen noemen, en geleerden noemen die soms ook zo. De eerste groep profeten kwam dus tijdens de Assyrische periode, de tweede groep tijdens de Babylonische periode, en de laatste groep noemen we de profeten na de ballingschap, omdat ze na de Babylonische ballingschap kwamen.

Na die periode van zeventig jaar die de Joden in slavernij in Babylon doorbrachten, werden er nog drie profeten gestuurd. Dat waren Haggai, Zacharia en Maleachi. Zij behoren tot een andere periode, na de val van Babylon. We zouden die de Perzische periode kunnen noemen, omdat Babylon nu door het Perzische Rijk is verdrongen als het belangrijkste wereldrijk.

De drie perioden waarin de profetische geschriften zijn ontstaan die we in onze Bijbel de boeken van de profeten noemen, zijn dus respectievelijk de Assyrische periode, de Babylonische periode en de Perzische periode. Daarmee beschrijven we die perioden vanuit een wereldlijk, politiek gezichtspunt. Als we ze een meer godsdienstige aanduiding wilden geven, zouden we ze in twee hoofdcategorieën kunnen indelen: profeten vóór de ballingschap en profeten na de ballingschap. Onder de profeten vóór de ballingschap hebben we twee groepen: degenen die profeteerden vóór de val van Samaria in het noordelijke koninkrijk, en degenen die profeteerden vóór de val van Jeruzalem in het zuidelijke koninkrijk.

2

Amos en zijn tijdgenoten in Israël en Juda

Wij houden ons bezig met profeten uit die eerste periode. In het noordelijke koninkrijk waren er minstens drie profeten die boeken voor ons hebben geschreven. Het waren profeten voor Samaria en voor het noordelijke koninkrijk Israël. Eén van hen was Jona. We hebben zijn boek in de vorige lezing bestudeerd. We weten niet echt hoeveel hij in het noordelijke koninkrijk heeft geprofeteerd, maar er wordt heel duidelijk gemaakt dat hij over Israël heeft geprofeteerd, over het herstel van bepaalde gebieden. Dat is door koning Jerobeam de Tweede in vervulling gegaan.

Bekender is natuurlijk ook het verhaal van hoe Jona naar het Assyrische Rijk werd gestuurd, naar de hoofdstad Ninevé, en de ondergang daarvan profeteerde. God gebruikte hem om de bekering van die hoofdstad van de Assyriërs tot stand te brengen. Waarschijnlijk wist hij daardoor het oordeel over zijn eigen volk uit te stellen. Want doordat Ninevé zich van zijn geweld en zijn goddeloosheid had bekeerd, was het niet zo geneigd om de wreedheden te gaan begaan die de Assyriërs later zouden begaan, toen ze op een later tijdstip tegen Samaria zouden optrekken en het noordelijke koninkrijk zouden vernietigen.

Jona was dus een van die profeten uit de eerste periode in het noordelijke koninkrijk. Ook Amos en Hosea leefden in dezelfde tijd als hij. Zij waren allebei eveneens in het noordelijke koninkrijk. Deze drie profeten waren tijdgenoten: Jona, Amos en Hosea. In de volgorde van de boeken in onze Bijbel staan ze niet bij elkaar. Bij de Kleine Profeten komt Hosea als eerste. Om de een of andere reden komt Joël daarna, en vervolgens Amos en Obadja. Jona staat aanzienlijk verderop in de lijst, maar hij was waarschijnlijk een van de vroegste van deze profeten, en Amos ook. In onze studies behandelen we eerst de profeten uit de eerste periode, en allereerst degenen die tot het noordelijke koninkrijk profeteerden. Het was het noordelijke koninkrijk Israël dat in deze periode het meest bedreigd werd. Daarom hadden de profeten die tot dat koninkrijk spraken een zeer dringende boodschap voor hen.

Nadat we Jona, Amos en Hosea hebben bestudeerd, die in die tijd tot het noordelijke koninkrijk profeteerden, gaan we naar de profeten die hun tijdgenoten waren en in dezelfde periode tot het zuidelijke koninkrijk profeteerden. Daar horen Joël en Micha bij. Natuurlijk weten we dat Jesaja in dezelfde tijd profeteerde, maar we hebben hem al behandeld als een van de Grote Profeten.

3

Kleine profeten en Amos' korte opdracht

Amos heeft voor ons een boek van negen hoofdstukken geschreven. Het is een kort boek. Daarom worden deze profeten de Kleine Profeten genoemd: omdat hun boeken korter zijn. Niet omdat hun boodschap minder belangrijk is dan die van de boeken die we de Grote Profeten noemen, maar eenvoudigweg vanwege hun betrekkelijke omvang. Jesaja heeft 66 hoofdstukken, Jeremia heeft 52 hoofdstukken en Ezechiël heeft 48 hoofdstukken. Die worden de Grote Profeten genoemd. Daniël heeft maar 12 hoofdstukken, maar het zijn lange hoofdstukken, en hij wordt ook tot de Grote Profeten gerekend. De Kleine Profeten zijn allemaal aanzienlijk korter.

De grote profeten waren vaak gedurende een lange periode werkzaam, veertig of vijftig jaar. Jesaja profeteerde ongeveer vijftig jaar, tijdens de regeringen van vier koningen. Jeremia profeteerde ongeveer veertig jaar, ook gedurende de regeringen van vier koningen, of vijf: de laatste vijf koningen van Juda. Daarom zijn het grote profeten. Daarom hebben ze zoveel materiaal geschreven. Hun bediening strekte zich over een lange tijd uit. Die was langdurig, tientallen jaren lang, en ze brachten boodschappen aan verschillende koningen in de generatie waarin ze leefden.

Maar profeten zoals Amos hadden vaak maar één profetische opdracht. Amos profeteerde alleen tijdens de regering van Jerobeam de Tweede, de tweede Jerobeam, die koning was in Israël. Voor zover we kunnen nagaan, had hij een korte bediening. Hij was niet afkomstig uit het noordelijke koninkrijk. Dat is interessant, want God deed in het noordelijke koninkrijk wel profeten opstaan die daarvandaan kwamen, zoals Hosea en Jona. Nog vóór hen waren Elia en Elisa afkomstig uit het noordelijke koninkrijk. Maar Amos kwam daar niet vandaan. Hij kwam uit Juda, het zuidelijke koninkrijk. Voor zover we weten, is hij de enige profeet uit het zuidelijke koninkrijk

die tegen het noordelijke koninkrijk werd uitgezonden. Hij was een internationale zendeling die over cultuurgrenzen heen werkte. Hij ging vanuit zijn eigen land in een ander land prediken.

Natuurlijk weten we dat er andere internationale zendelingen waren. Jona was er een, naar Ninevé. Nahum ook, en Obadja was een profeet voor de Edomieten. Maar voor zover we weten, is er maar één profeet vanuit de omgeving van Jeruzalem naar het noordelijke koninkrijk gestuurd om te profeteren tegen Samaria en Bethel, de godsdienstige en bestuurlijke hoofdsteden van het noordelijke koninkrijk.

4

Amos als herder en landarbeider uit Tekoa

Ik mag Amos graag. Amos heeft een bijzonder plekje in mijn hart, omdat hij geen geestelijke was. Hij was niet opgeleid aan de gebruikelijke theologische scholen waar veel van de profeten hun opleiding kregen. Hij behoorde ook niet tot een heersende klasse. Jesaja had koninklijk bloed. Hij was een neef van de koningen van Juda. Jesaja was een staatsman en iemand met een hoge maatschappelijke positie. Jeremia, Ezechiël en Zacharia waren allemaal priesters en behoorden daarom ook tot een belangrijke heersende klasse.

Amos was gewoon een schaapherder en een plaatselijke tuinbouwer. Hij verzorgde moerbeivijgenbomen. Die dragen een bepaalde soort vrucht die op een bepaald moment tijdens het rijpen moet worden geknepen of doorgeprikt, anders rijpt die niet goed. Het is dus een soort vrucht die veel aandacht vraagt. Hij beschrijft zichzelf in hoofdstuk 7 als:

moerbeikweker

AMOS 7:14

Dit verwijst naar moerbeivijgen, die eigenlijk niet van nature voorkwamen in het gebied waar hij was. Hij was blijkbaar een rondtrekkende landarbeider in het zuidelijke koninkrijk.

Hij woonde in een plaats die Tekoa heette. Dat is een dorp ongeveer tien kilometer ten zuiden van Bethlehem, in de woestijngebieden van Juda, ongeveer zestien of achttien kilometer ten zuiden van Jeruzalem. Hij was beslist geen stadsbewoner. Hij was echt iemand van het platteland, een rondtrekkende landarbeider. Waarschijnlijk verhuurde hij zich in bepaalde seizoenen om te helpen bij het doorprikken van deze moerbeivijgen, zodat ze goed aan de bomen zouden rijpen. Dat moest in een bepaalde tijd van het jaar gebeuren. Waarschijnlijk hadden ze voor dat korte seizoen veel arbeidskrachten nodig. Dat was een deel van wat hij deed om in zijn levensonderhoud te voorzien.

Hij had blijkbaar ook een paar kudde, van hemzelf of van iemand anders, die hij hoedde. Hij was dus gewoon een man van het platteland, geen profeet. God riep hem uit zijn gewone beroep om in de grote stad te gaan profeteren. En niet alleen in de grote stad van zijn eigen volk, maar in de grote stad van een ander volk, het noordelijke koninkrijk Israël. Hij profeteerde, naar het schijnt, zowel in Samaria als in Bethel. Samaria was, zoals je weet, de hoofdstad van het noordelijke koninkrijk. En Bethel was het centrum van de valse godsdienst van het noordelijke koninkrijk, waar het gouden kalf stond. Er waren twee gouden kalveren, één in Bethel en één in Dan. Dan lag zo ver in het noorden van Israël, in de minder bevolkte gebieden, dat de meeste belangrijke mensen in het noordelijke koninkrijk, onder wie de koning, naar Bethel gingen en daar het gouden kalf aanbadten. Het altaar in Bethel was dus de plek waar Amos enkele van zijn profetieën uitsprak.

5

Profetenscholen en Gods roeping van Amos

Er waren in die dagen profetenscholen, wat sommige mensen profetengilden zouden noemen. Die waren vele generaties eerder door Samuel opgericht. En elke generatie had blijkbaar een vooraanstaande profeet die toezicht hield op deze jongere profeten. Hoe ze precies leerden of wat ze leerden, weten we niet zeker, maar ze werden gewoonlijk de zonen van de profeten genoemd. Het lijkt erop dat veel, misschien wel de meeste, profeten in onze Bijbel lid waren van deze profetengilden.

Amos leefde maar kort na de dood van Elisa. Elisa was in zijn tijd de leider van de profetengilden geweest, en vóór hem was Elia dat geweest. We weten niet zeker welke profeet in het noordelijke koninkrijk na de dood van Elisa aan het hoofd van de profetengilden stond. Misschien was het Jona. Jona was een tijdgenoot van Elisa tijdens het laatste deel van diens bediening. Misschien was het Hosea, maar Amos was het zeker niet. Amos woonde niet eens in het juiste land om uit deze scholen voort te komen. Hij kwam uit het zuiden en had bij geen enkele profeet een theologische opleiding gevolgd. Hij zegt in hoofdstuk 7:

Ik was geen profeet en ook geen profetenzoon. Ik was gewoon veehouder en moerbeikweker. En de Heere riep mij om te gaan profeteren.

AMOS 7:14-15

De reden waarom ik zeg dat ik hem erg waardeer, is dat we in zijn geval heel duidelijk kunnen zien dat een theologische opleiding niet nodig is om een dienaar van God te zijn. Dat is een feit dat veel mensen tegenwoordig uit het oog zijn verloren. Er zijn veel gemeenten die een kandidaat zonder opleiding niet eens als voorganger zouden overwegen. Blijkbaar was het zelfs in die dagen heel ongebruikelijk dat een man die niet uit de profetenscholen kwam, in het openbaar ging prediken. De priester van de offerhoogte in Bethel nam aan dat Amos een beroepsprofeet was, omdat blijkbaar de meeste profeten beroepsprofeten waren.

6

Amazia wil Amos terugsturen naar Juda

Je zult in Amos hoofdstuk 7, vers 12 en 13, zien dat Amazia, de priester in Bethel, tegen Amos zei:

Daarop zei Amazia tegen Amos: Ziener, ga heen, vlucht naar het land van Juda! Eet daar uw brood en ga daar profeteren. In Bethel mag u niet langer profeteren, want dat is het heiligdom van de koning, dat is het huis van het koninkrijk.

AMOS 7:12-13

Met andere woorden: ga naar huis. We willen je niet in dit land hebben. Ga terug naar waar je vandaan komt.

De verwijzing naar brood eten slaat op het feit dat de meeste mensen de profeten betaalden voor hun bediening. Ze profeteerden voor brood. Hij zegt dus: laat je eigen volk je onderhouden. Laat je eigen volk je betalen voor je bediening. We willen je hier niet hebben.

Amazia nam dus aan dat Amos net als de andere profeten was, dat hij een beroepsprofeet was en dat hij profeteerde voor voedsel, of voor zijn levensonderhoud. Maar Amos maakt in de daaropvolgende verzen duidelijk dat dit helemaal niet zijn achtergrond was. Deze man was nooit van plan geweest om de bediening in te gaan. Hij had niet het verlangen om een geestelijk leider te worden. Hij had als beroep gekozen voor een heel eenvoudig, praktisch vak, dicht bij de aarde. Maar God riep hem gewoon in Zijn soevereiniteit om dat achter zich te laten, in elk geval tijdelijk.

We weten niet of hij de rest van zijn leven profeet is gebleven, want we hebben alleen het verslag van één profetische opdracht, zoals we in dit boek hebben gezien. Maar Hij riep hem weg uit dat werk en maakte hem tot een van de machtigste profeten voor het noordelijke koninkrijk. Ik zeg machtigste, omdat ik denk dat er een geweldige kracht in zijn boodschap zit. Hij is, denk ik, een heel goede spreker, een heel goede prediker, hoewel hij blijkbaar weinig opleiding heeft vergeleken met sommige andere profeten.

Toch staat hij daar als een voorbeeld van een leek, een man zonder theologische opleiding die de zalving van God en het Woord van God heeft, en duidelijk met het gezag van God spreekt.

7

Het vaste patroon van de acht godsspraken

Je zult merken dat de profeet heel veel herhaling gebruikt. Herhaling kan erop wijzen dat een prediker niet voorbereid is. Als iemand de tijd neemt om zich voor te bereiden, kan hij tijdens zijn voorbereiding vaak de noodzaak tot herhaling wegnemen. Ik spreek zelf met heel weinig voorbereiding, en dus met heel veel herhaling. Maar herhaling kan wijzen op een gebrek aan voorbereiding, of op een verlangen om een punt te benadrukken. Er zijn verschillende gevallen waarin zijn stijl een heel duidelijke, steeds terugkerende herhaling vertoont.

De eerste twee hoofdstukken bevatten bijvoorbeeld acht godsspraken, of acht korte profetieën tegen bepaalde steden of bepaalde koninkrijken. Ze beginnen allemaal met precies dezelfde uitdrukking. In vers 3 van hoofdstuk 1 zegt hij bijvoorbeeld:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Damascus, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij met ijzeren dorssleden Gilead gedorst hebben.

AMOS 1:3

Daarna wordt verteld wat hun grootste zonde was. Vervolgens zegt hij in vers 4:

Daarom zal Ik vuur werpen in het huis van Hazaël; dat zal de paleizen van Benhadad verteren.

AMOS 1:4

De uitdrukkingen over het sturen van vuur en het verteren van paleizen maken ook deel uit van elk van deze onheilsprofetieën. Ze beginnen allemaal met de uitspraak:

Voor drie misdaden van die en die, en zelfs voor vier, zal Ik de straf niet intrekken.

Daarna vertelt hij wat hun zonde is, en vervolgens zegt hij:

Daarom zal Ik vuur op die en die plek afsturen, en dat zal de paleizen van die en die verwoesten.

Met andere woorden, dit is een vorm waarin hij de open plekken invult zoals ze op elk afzonderlijk geval van toepassing zijn. Maar het is een vorm met veel herhaling.

Je ziet hetzelfde in vers 6, de volgende onheilsprofetie:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Gaza, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij Mijn volk volkomen in ballingschap gevoerd hebben om hen uit te leveren aan Edom.

AMOS 1:6

Hij geeft de reden, en daarna zegt hij in vers 7:

Daarom zal Ik vuur werpen binnen de muren van Gaza; dat zal zijn paleizen verteren.

AMOS 1:7

In vers 9 hebben we het derde geval daarvan:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Tyrus, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij Mijn volk volledig als ballingen hebben uitgeleverd aan Edom, en zij niet aan het verbond met hun broeders gedacht hebben.

AMOS 1:9

Hij geeft de reden, en dan in vers 10:

Daarom zal Ik vuur werpen binnen de muren van Tyrus; dat zal zijn paleizen verteren.

AMOS 1:10

In het vierde geval, vers 11:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Edom, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat hij zijn broeder met het zwaard achtervolgd heeft en zijn barmhartigheid tenietgedaan, omdat zijn toorn altijd weer verscheurde en hij zijn verbolgenheid voor altijd koesterde.

AMOS 1:11

Nadat hij de reden heeft gegeven, zegt hij in vers 12:

Daarom zal Ik vuur werpen in Teman; dat zal de paleizen van Bozra verteren.

AMOS 1:12

In vers 13 hebben we het vijfde geval hiervan:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van de Ammonieten, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de zwangere vrouwen van Gilead opengereten hebben om zo hun gebied te verruimen.

AMOS 1:13

Nadat hij de reden heeft gegeven, zegt hij in vers 14:

Daarom zal Ik een vuur aansteken binnen de muren van Rabba;
dat zal zijn paleizen verteren, met gejuich op de dag van de strijd,
met storm op de dag van de wervelwind.

AMOS 1:14

In hoofdstuk 2 hebben we nog drie van zulke gevallen. In hoofdstuk 2, vers 1, wordt hetzelfde over Moab gezegd. In vers 4 wordt hetzelfde over Juda gezegd, en in vers 6 over Israël. We zien dus ontzettend veel herhaling van precies dezelfde woorden. Dit dient misschien om de spanning op te bouwen, en om symmetrie te laten zien. Wat hij eigenlijk probeert te laten zien, is dat al deze volken zo ongeveer in hetzelfde schuitje zitten. Over allemaal kan bijna precies hetzelfde worden gezegd. Elk van hen heeft weliswaar zijn eigen specifieke zonde die er in Gods ogen uitspringt en het rijp maakt voor het oordeel. Toch zijn ze in zekere zin allemaal gelijk, en daarom kunnen voor hen precies dezelfde bewoordingen worden gebruikt.

8

De betekenis van drie en vier overtredingen

Wanneer hij zegt:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Damascus,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij met
ijzeren dorssleden Gilead gedorst hebben.

AMOS 1:3

moeten we begrijpen dat dit een hebraïsme is, een uitdrukking waarvan we de betekenis misschien niet doorhebben. Vanuit onze westerse manier van denken zegt Hij:

Voor drie en zelfs voor vier.

Ten eerste lijkt het alsof hij niet kan beslissen over hoeveel hij het heeft. Zijn het er drie of zijn het er vier? Ten tweede zouden we verwachten dat hij in de daaropvolgende punten drie of vier zonden opsomt, want hij zegt:

Voor drie misdaden en zelfs voor vier.

Dan zou je verwachten dat hij vertelt welke drie of vier dat zijn. Maar in feite doet hij dat nooit. Hij noemt eigenlijk één voornaamste zonde van elke groep die hij aanspreekt, en hij noemt er geen drie of vier.

Het is heel onwaarschijnlijk dat elk van deze koninkrijken precies hetzelfde aantal zonden heeft, ook al zegt hij in elk geval:

Voor drie misdaden en zelfs voor vier.

Naar alle waarschijnlijkheid zijn hier twee verschillende principes van de Hebreeuwse schrijfwijze verwerkt. Het ene is dat een Hebreeuwse schrijver soms zoiets zegt als: ‘Om drie, nee, vier’, of: ‘Om zes, nee, zeven dingen.’ Wat ze daarmee zeggen, is: ‘Dit is geen volledige opsomming. Zo uit mijn hoofd kan ik er zes bedenken, maar als ik wat langer nadenk, kan ik er zeven bedenken. Vermoedelijk kan ik er nog meer bedenken als ik langer nadenk.’

Je komt dit bijvoorbeeld vrij vaak tegen in Spreuken:

Deze drie dingen zijn voor mij te wonderlijk, ja, vier zijn er die ik niet kan vatten:

SPREUKEN 30:18

Deze zes haat de HEERE, ja, zeven zijn een gruwel voor Zijn ziel:

SPREUKEN 6:16

Dit soort uitdrukkingen is niet ongebruikelijk in Hebreeuwse poëzie. Wanneer Amos zegt: ‘Om drie — nou, om vier, als ik er zo over nadenk’, zegt hij eenvoudigweg: ‘Dit is in geen enkel opzicht een volledige opsomming. Er zijn een aantal zonden, en hoe langer ik erover nadenk, hoe meer ik aan de lijst kan toevoegen. Ik kan er vier

bedenken. Ik kan er drie bedenken, nee, vier.’ De gedachte is: ‘Ik geef hier geen exact aantal, maar eigenlijk geef ik een onbepaald aantal.’ Die manier van spreken komt ook elders voor.

Maar je kunt ook zien dat drie en vier samen zeven is. Voor het Joodse besef was zeven het getal van de volledigheid. Daarom zou de uitspraak

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Damascus, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij met ijzeren dorssleden Gilead gedorst hebben.

AMOS 1:3

kunnen suggereren dat drie plus vier zeven is, en dat het oordeel dus over hen komt vanwege het totale aantal overtredingen. Het is niet zozeer vanwege een bepaald aantal overtredingen. Het is veeleer de totale verdorvenheid, de totale zondigheid van het volk, die dit oordeel over hen brengt.

9

Herhaalde waarschuwingen en oproepen tot bekering

Hoe dan ook, we kunnen zien dat hij herhaling als stijlmiddel gebruikt. Dat is maar één van de vele gevallen in het boek Amos waarin we zijn voorliefde voor herhaling zien. Een ander voorbeeld vinden we in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 4 — misschien wil je de nummers opschrijven — de verzen 6, 8, 9, 10 en 11. Dat zijn alle verzen tussen 6 en 11, behalve vers 7. Hoofdstuk 4, de verzen 6, 8, 9, 10 en 11. Aan het eind van elk van deze verzen vinden we steeds deze uitspraak:

Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd, spreekt de HEERE.

AMOS 4:6

In elk van deze gevallen vertelt God hun iets wat Hij hun heeft aangedaan. Een oordeel in dit aardse leven dat al over hen is gekomen, als een waarschuwingsschot dat over hun hoofden werd afgevuurd, met de boodschap: ‘Stop, of Ik schiet.’ Maar ze stoppen niet. Ze hebben op allerlei manieren een tik op de vingers gekregen. Ze zijn getuchtigd, maar geen van deze dingen is werkelijk het grote onheil dat nog komt. Elk ervan is bedoeld om de aandacht van het volk te trekken, zodat ze ermee zouden ophouden en ermee zouden stoppen, en niet ten prooi zouden hoeven vallen aan het grote oordeel dat gaat komen.

Telkens geeft hij een beschrijving van iets wat God hun heeft aangedaan. Hongersnood, droogte en andere problemen in de landbouw zijn over hen gekomen. Toch zegt hij elke keer weer:

Toch zijn jullie niet bij Mij teruggekomen, zegt de Heer.

steeds opnieuw.

Toch zijn jullie niet bij Mij teruggekomen. Toch zijn jullie niet bij Mij teruggekomen. Toch zijn jullie niet bij Mij teruggekomen.

Nog een voorbeeld van herhaling in zijn schrijfstijl.

In een ander geval, in hoofdstuk 5, de verzen 4 en 6, zegt hij in beide verzen:

Want zo zegt de HEERE tegen het huis van Israël: Zoek Mij en leef!

AMOS 5:4

of:

Zoek Mij en leef.

Verderop, in vers 14, zegt hij:

Zoek het goede en niet het kwade, opdat u leeft! Dan zal de HEERE, de God van de legermachten, met u zijn, zoals u altijd zegt.

AMOS 5:14

Op deze drie plaatsen benadrukt hij dat ze moeten zoeken om te kunnen leven. In twee van die gevallen krijgen ze te horen dat ze de Heere moeten zoeken. In het derde geval moeten ze het goede zoeken en niet het kwade. Maar hij wijst erop dat leven of overleven zal afhangen van wat ze zoeken. We zien die zinsbouw drie keer in dit ene hoofdstuk:

Zoek de HEERE en leef! Anders zal Hij het huis van Jozef als een vuur binnendringen, het verteren, en zal er voor Bethel niemand zijn om te blussen.

AMOS 5:6

Steeds die herhaling.

Er komen nog twee andere Schriftplaatsen bij me op. Die heb ik gewoon tijdens het lezen opgediept, en als ik zorgvuldiger studeer, kan ik misschien meer voorbeelden geven. Nog een geval van herhaling vinden we in hoofdstuk 8, vers 8. Hij zegt:

Zou hierom het land niet sidderen, zodat elke inwoner rouw bedrijft, omdat het in zijn geheel stijgt als de Nijl, stijgt en wegzinkt als de rivier van Egypte?

AMOS 8:8

Als je even naar hoofdstuk 9, vers 5 kijkt, vind je in wezen dezelfde uitspraak, bijna woordelijk:

De Heere, de HEERE van de legermachten, Die het land aanraakt, zodat het wegs melt en al zijn inwoners rouw bedrijven, omdat het in zijn geheel stijgen zal als de Nijl, en wegzinken als de rivier van Egypte;

AMOS 9:5

Opnieuw dezelfde uitdrukkingen. Dit is een geval dat minder vaak voorkomt. We hebben die herhaling maar twee keer. Maar samen met de andere gevallen laat het ons zien dat Amos iemand is die herhaling gebruikt.

10

Herhaling als hulp bij het onthouden

Herhaling is een goed geheugensteuntje. Het helpt het geheugen. Jezus gebruikte het bijvoorbeeld in de zaligsprekingen:

Gelukkig zijn, gelukkig zijn, gelukkig zijn, gelukkig zijn, want zij, want zij, want zij, want zij.

Als je dezelfde zinsbouw gebruikt om verschillende uitspraken te doen, hoeft iemand minder in zijn geheugen vast te houden. Er staan bijvoorbeeld acht zaligsprekingen in Mattheüs 5. Hij zou al diezelfde gedachten op totaal verschillende manieren kunnen verwoorden, en dan zou er zoveel meer te onthouden zijn. Maar als je alleen de basisstructuur onthoudt:

Zalig zijn

MATTHEÛS 5:3

want zij

MATTHEÛS 5:4

dan kun je in elk geval de lege plekken invullen, en hoef je minder te onthouden. Het is ook zo dat je alle dingen die op dezelfde manier beginnen wat gemakkelijker kunt onthouden. Je kunt dingen in je hoofd in categorieën indelen. Het is gewoon een geheugensteuntje. Het helpt.

We weten ook zeker, waarschijnlijk beter dan men dat in die tijd wist, door onderzoeken die zijn gedaan door specialisten in leergedrag enzovoort, dat we dingen die we maar één keer horen eigenlijk niet zo goed onthouden. We onthouden maar een heel klein percentage. Maar als we het een tweede keer horen, blijft er een groter percentage hangen. Als we hetzelfde een derde keer horen, neemt het percentage toe. Ik weet de percentages niet meer, maar het neemt stapsgewijs toe, elke keer dat je hetzelfde herhaald hoort worden.

Herhaling is echt iets wat goede leraren gebruiken, ook al is het, zoals ik al zei, soms een teken dat iemand niet goed voorbereid is. Vaak is het bewust, omdat het helpt om dingen in het geheugen te laten hangen. Nadat je het boek Amos hebt doorgelezen, zul je deze uitdrukking waarschijnlijk nooit meer vergeten: ‘vanwege drie overtredingen, ja, vanwege vier’, want je leest die acht keer binnen twee hoofdstukken. Wat het invullen van de lege plekken betreft: als je daar belangstelling voor had, zou je de andere delen waarschijnlijk ook gemakkelijker uit je hoofd kunnen leren, vanwege de delen die al die uitspraken gemeenschappelijk hebben.

11

Retorische vragen in Amos' betoog

Laat me nog iets over zijn stijl aanwijzen dat nogal interessant is. Hij heeft een voorliefde voor retorische vragen. Een retorische vraag is een vraag die eigenlijk geen antwoord vereist. Het antwoord spreekt vanzelf. Retorica, waar het woord ‘retorisch’ natuurlijk van is afgeleid, is de kunst van het betogen. Een retorische vraag is dus een vraag die je niet zozeer stelt omdat je informatie zoekt, maar die deel uitmaakt van je betoog. Je stelt een vraag waarop het antwoord zo vanzelfsprekend is dat die niet uitdrukkelijk beantwoord hoeft te worden. Maar het antwoord erop, dat iedereen kent, wordt onderdeel van je betoog. Heb je weleens iemand horen zeggen: ‘Kan een

vis zwemmen?’ of: ‘Is de paus katholiek?’ Heb je die uitdrukkingen weleens gehoord? Wat ze ermee bedoelen is: ‘Wat je me gevraagd hebt, is zo vanzelfsprekend dat iedereen het antwoord weet.’

‘Ga je vanavond naar die en die plek? Ga je naar een bigbandconcert?’ Als iemand dan zou zeggen: ‘Nou, is de paus katholiek?’ Misschien ken je geen mensen die zulke uitdrukkingen gebruiken. Ik heb mensen zulke uitdrukkingen horen gebruiken. Dat is een retorische vraag. Het antwoord daarop is natuurlijk ja, de paus is katholiek. En het antwoord op jouw vraag is overduidelijk ook ja. De vraag houdt niet noodzakelijk rechtstreeks verband met wat je zegt. Het gaat er alleen om dat het antwoord als zo vanzelfsprekend, zo overduidelijk wordt beschouwd, dat ermee wordt aangegeven dat de vraag die je stelt niet eens gesteld hoeft te worden. ‘Natuurlijk ga ik. Wat zou ik anders doen? Hoe zou het antwoord iets anders dan ja kunnen zijn?’ Dat is de kracht van dit soort retorische vragen.

Amos stelt in minstens twee verschillende passages een reeks van zulke vragen. In hoofdstuk 3, vers 3 tot en met 6, geeft hij een hele reeks van dit soort vragen. Hij zegt:

Gaan er twee samen zonder elkaar ontmoet te hebben? Brult een leeuw in het woud als hij geen prooi heeft? Laat een jonge leeuw vanuit zijn hol zijn stem klinken zonder dat hij iets gevangen heeft? Duikt een vogel in een strik op de aarde als er geen val voor hem is? Springt de strik van de grond op als er niets gevangen is? Of wordt in een stad de bazuin geblazen zonder dat het volk beeft? Of komt er kwaad in de stad voor zonder dat de HEERE dat doet?

AMOS 3:3-6

Vertalersnoot: de Engelse Bijbelvertaling die de spreker hier gebruikt, vraagt of twee mensen samen kunnen wandelen ‘tenzij ze het eens zijn’. De HSV formuleert dit als ‘zonder elkaar ontmoet te hebben’. De volgende uitleg volgt de Engelse formulering.

Op de meeste van deze vragen is het antwoord overduidelijk nee. Hij zegt: twee mensen wandelen vanzelfsprekend niet samen tenzij ze het eens zijn. Een leeuw brult niet tenzij hij zijn prooi heeft gezien. Een vogel komt niet in een strik terecht tenzij iemand die eerst heeft gezet. Net zo vanzelfsprekend zou het moeten zijn dat onheil in de stad het werk van de Heere is. Dat is een manier van argumenteren met behulp van wat retorische vragen worden genoemd.

Een ander voorbeeld hiervan in Amos staat in hoofdstuk 6, vers 12. Hij zegt:

Rennen paarden op een rots? Ploegt men er met runderen? Ja, u hebt recht in gal veranderd, en de vrucht van de gerechtigheid in alsem.

AMOS 6:12

In die tijd probeerde men gewoonlijk te vermijden dat paarden over rotsen renden, omdat hun hoeven daardoor zouden splijten. Dat zou je nog steeds vermijden als ze geen hoefijzers hebben.

Ploeg je met ossen op rotsen? Sommige handschriften zeggen:

Ploegen mensen de zee met ossen?

Hoe dan ook, het vanzelfsprekende antwoord op beide vragen is nee. Vervolgens maakt hij zijn punt:

Maar jullie hebben het recht in gif veranderd en de vrucht van gerechtigheid in bittere alsem.

Met andere woorden, net zoals mensen genoeg gezond verstand hebben om niet op rotsen te ploegen of hun paarden over rotsen te laten rennen, zouden ze genoeg gezond verstand moeten hebben om het recht niet te verdraaien. Hij zegt in wezen: 'Blijkbaar hebben jullie niet eens zoveel gezond verstand.' Dit zijn enkele kenmerken van zijn stijl die we zullen tegenkomen, de manier waarop hij graag spreekt.

12

Beelden uit het herdersleven en de landbouw

We zullen ook enkele gevallen tegenkomen waarin hij voorbeelden gebruikt die kennelijk uit zijn eigen ervaring als herder komen. Daarin bekijkt hij de dingen vanuit het perspectief van een herder, iemand die schapen hoedt. Een van de eerste dingen die hij bijvoorbeeld zegt, in vers 2 van hoofdstuk 1, is:

Hij zei: De HEERE zal vanaf Sion brullen als een leeuw, vanuit Jeruzalem zal Hij Zijn stem laten klinken zodat de weiden van de herders treuren, en de top van de Karmel verdort.

AMOS 1:2

Hij spreekt over de Heere Die brult als een leeuw. God wordt ook op een aantal andere plaatsen in het boek Amos met een leeuw vergeleken. Voor een herder was het gebrul van een leeuw aanleiding om op zijn hoede te zijn, om de schapen te waarschuwen of de schapen veilig te houden. Er dreigt gevaar voor de schapen. Dit verwijst naar Amos' eigen ervaring, waarschijnlijk bij vele gelegenheden toen hij in het gebied van de woestijn van Juda woonde. Daar waren veel leeuwen, en als hij als herder een leeuw hoorde brullen, zou hij daar aandacht aan schenken, omdat er gevaar dreigde voor de kudde.

In zekere zin werd hij als herder naar het volk Israël gestuurd om hen te waarschuwen dat er gevaar dreigde, namelijk het gevaar van een oordeel van God. God brulde als een leeuw, en de schapen waren in gevaar als ze geen veilige plaats vonden. In dit geval betekende dat een plaats waar ze God gehoorzaam waren.

We vinden andere gevallen waarin hij soortgelijke beelden gebruikt. Ik probeer te bedenken waar al die plaatsen staan. Hoofdstuk 3, vers 4 hebben we al gelezen, bij een van die retorische vragen. Hij zegt:

Brult een leeuw in het woud als hij geen prooi heeft? Laat een jonge leeuw vanuit zijn hol zijn stem klinken zonder dat hij iets gevangen heeft?

AMOS 3:4

Vaak was wat de leeuwen gevangen hadden een van de schapen, en met dat gegeven was hij heel goed vertrouwd. Je ziet dat ook in vers 12 van hoofdstuk 3. In hoofdstuk 3, vers 12 zegt hij:

Zo zegt de HEERE: Zoals een herder uit de muil van de leeuw twee pootjes redt of een stukje van het oor, zo zullen de Israëlieten gered worden: Zij die in Samaria zitten op de hoek van een bed en op het kussen van een rustbank.

AMOS 3:12

Met andere woorden, nadat de leeuw het lam heeft verslonden en de herder niet meer kan terughalen dan een poot of een oor van het schaap dat hij probeerde te redden:

zo zullen de Israëlieten die in Samaria wonen worden weggevoerd.

Met andere woorden, er blijft niet heel veel van hen over. Maar hij gebruikt een beeld waarmee hij als beroepsherder ongetwijfeld heel vertrouwd was. Een leeuw heeft een van de schapen gegrepen en hij kan het niet redden. Het enige wat hij terug kan krijgen, is een klein overblijfsel.

We zien dus zijn opvoeding en ervaring op het platteland terug in de manier waarop hij bepaalde dingen beschrijft. We zullen ook veel andere gevallen zien waarin hij blijk geeft van kennis van de landbouw. Een van zijn visioenen gaat over rijp fruit, en een van zijn bezigheden was natuurlijk fruit helpen rijpen door het in te prikken. Er is

behoorlijk veel aandacht voor de situatie in de landbouw. Er zijn veel verwijzingen naar God Die het volk Israël juist op dat gebied treft. Omdat hij zelf in de landbouw werkte, zou deze zorg hem heel na aan het hart liggen.

13

De indeling van het boek Amos

Wat ik graag wil doen, is je eerst vertellen hoe het boek is ingedeeld. Het is een heel eenvoudige indeling. Daarna wil ik het boek doorlezen en er heel weinig opmerkingen bij maken. Vervolgens wil ik het nog een keer doornemen. Als we het voor de tweede keer doornemen, nadat we het samen hardop hebben gelezen, wil ik enkele van de terugkerende gedachten eruit lichten die we erin hebben gezien. Net als bij Jesaja of bij welke profeet dan ook, vind je bij Amos terugkerende motieven. Ik wil er graag een paar aanwijzen nadat we het boek van begin tot eind hebben behandeld. Ik zal tijdens het doornemen een paar opmerkingen maken. Ik zal het niet helemaal zonder commentaar voorlezen, maar bij deze eerste lezing zal ik niet alle opmerkingen maken die ik uiteindelijk wil maken.

Laat ik je de indeling geven. Hoofdstuk 1 en 2 vormen dan deel 1 van het boek. Dat bevat, zoals ik volgens mij al zei, acht godsspraken. Ik zou deel 1 eenvoudigweg 'Acht godsspraken' kunnen noemen. Het zijn meestal heel korte godsspraken. Die beslaan hoofdstuk 1 en 2. Het volgende gedeelte, deel 2, zouden we 'Drie preken' kunnen noemen, omdat het drie preken bevat. Die drie preken staan in hoofdstuk 3 tot en met 6. Deel 3 is 'Vijf visioenen', en dat beslaat de rest van het boek, hoofdstuk 7 tot en met 9. Al zou je het laatste gedeelte van hoofdstuk 9 als een afzonderlijke gedachte kunnen beschouwen.

De laatste paar verzen van hoofdstuk 9 spreken over het messiaanse tijdperk. Volgens mij is er geen enkele profeet in onze Bijbel die nalaat iets over het messiaanse tijdperk te zeggen, al lijkt het erop dat het messiaanse tijdperk niet Amos' voornaamste aandacht heeft. Er is geen profeet, ook Amos niet, die elke verwijzing ernaar achterwege laat. De laatste paar verzen, ongeveer vanaf vers 11 van hoofdstuk 9, voorspellen de komst van de Messias en het herstel van het ware Israël van God. Net

als alle profeten heeft hij dus een boodschap van onheil en ondergang. Maar daarop volgt een boodschap van hoop, uiteindelijk herstel, uiteindelijk het goede van God voor Zijn volk.

Maar deel 3 van het boek, hoofdstuk 7 tot en met 9, heet 'Vijf visioenen', omdat hij vijf korte visioenen heeft. Midden tussen die vijf visioenen, in hoofdstuk 7, vers 10 tot en met 17, hebben we een historisch tussengedeelte. Terwijl we deze vijf visioenen die hij had lezen, onderbreekt hij het geheel. Na het derde visioen onderbreekt hij het met een historisch verhaal. Het is het enige historische verhaal in het hele boek, vers 10 tot en met 17 van hoofdstuk 7.

We hebben er al een gedeelte van gelezen. De priester van Bethel berispt hem en zegt dat hij naar huis moet gaan. Hij geeft hem aan bij koning Jerobeam en zegt:

Toen stuurde Amazia, de priester van Bethel, een bode naar Jerobeam, de koning van Israël, om te zeggen: Amos heeft een samenzwering tegen u gesmeed in het midden van het huis van Israël. Het land zal aan al zijn woorden geen weerstand kunnen bieden.

AMOS 7:10

Dan berispt Amos de priester van Bethel en spreekt hij een specifiek oordeel over hem uit. Dat is een soort onderbreking in de vijf visioenen aan het einde van het boek, zo ongeveer midden in dat gedeelte. Ik zou dat eenvoudigweg een historisch tussengedeelte noemen.

Zo is het boek ingedeeld, zoals we zullen zien wanneer we het doornemen.

14

De aardbeving in de dagen van Uzzia

De woorden van Amos, die behoorde tot de veehouders uit Tekoa, die hij gezien heeft over Israël in de dagen van Uzzia, de koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, de zoon van Joas, de koning van Israël, twee jaar voor de aardbeving.

AMOS 1:1

Deze aardbeving was blijkbaar een heel zware. In de historische boeken van het Oude Testament wordt deze aardbeving niet genoemd. Maar ze wordt tweehonderd jaar na deze tijd opnieuw genoemd bij een andere profeet. Het was dus een behoorlijke aardbeving. Twee eeuwen later dacht men er nog met angst aan terug, waarschijnlijk zoiets als de grote aardbeving van San Francisco, of misschien nog erger. Ze vond plaats tijdens de regering van Uzzia, en Zacharia verwijst er tweehonderd jaar later naar in Zacharia 14, vers 5. Daar wordt volgens mij de val van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus voorspeld. Hij spreekt erover dat:

Dan zult u vluchten door het dal van Mijn bergen, want het dal tussen de bergen zal reiken tot Azal. Ja, u zult vluchten, zoals u gevlucht bent voor de aardbeving in de dagen van Uzzia, de koning van Juda. Dan zal de HEERE, mijn God, komen: al de heiligen met U!

ZACHARIA 14:5

De herinnering aan die aardbeving van tweehonderd jaar eerder was dus nog levendig, in elk geval in de historische kennis van de mensen uit de tijd van Zacharia. Zacharia 14, vers 5.

Amos trad twee jaar vóór deze aardbeving op. Misschien noemt hij dat omdat hij het boek duidelijk schreef toen de aardbeving al had plaatsgevonden. Toch zegt hij dat hij de profetieën in het boek in werkelijkheid twee jaar daarvoor had uitgesproken.

Ongetwijfeld zegt hij dat om duidelijk te maken dat de aardbeving eenvoudig Gods manier was om te zeggen dat wat hij twee jaar eerder had gezegd, juist was. Hij uitte deze dreigementen twee jaar eerder, en vervolgens bevestigde God het met een aardbeving.

Omdat we in de historische boeken van de Bijbel geen enkele verwijzing naar deze aardbeving hebben, kunnen we niet helemaal zeker weten wanneer ze plaatsvond. We weten alleen dat zowel in Zacharia als hier wordt gezegd dat het tijdens de regering van Uzzia was. Volgens Josephus vond deze aardbeving plaats in verband met het feit dat Uzzia melaats werd. Zijn werken zijn niet geïnspireerd, maar hij is een van de belangrijkste Joodse geschiedschrijvers aan wie we niet-Bijbelse informatie over de geschiedenis van Israël ontleen. In de historische boeken van de Bijbel wordt ons verteld dat Uzzia inderdaad in het laatste deel van zijn regering melaats werd en daardoor de laatste jaren van zijn regering afgezonderd leefde. Zijn zoon Jotham was in die latere jaren van zijn regering zijn mederegent.

Als het klopt wat Josephus zegt, dat deze aardbeving plaatsvond toen Uzzia melaats werd, dan zou dat in het jaar 749 of 751 voor Christus zijn geweest. Misschien vind je dat niet zo belangrijk, maar het geeft ons wel een duidelijke datering voor de profetieën van dit boek. Als deze aardbeving, zoals Josephus zegt, plaatsvond toen Uzzia melaats werd, dan zou dat in het jaar 749 of 751 voor Christus zijn geweest. Deze profetieën werden twee jaar daarvoor uitgesproken.

15

De Assyrische veroveringen als vervulling

Binnen twintig jaar nadat deze profetie was uitgesproken, ging een deel ervan in vervulling. Tiglath-Pileser de derde, over wie we in de Bijbel lezen, al wordt hij in dit boek niet bij naam genoemd, was de koning van Assyrië. In het jaar 734 voor Christus, minder dan twintig jaar nadat deze profetieën waren uitgesproken, kwam hij en voerde een groot aantal mensen uit Israël en uit de omliggende volken in ballingschap. Veel van wat Amos in de oordeelsaankondigingen in hoofdstuk 1 en 2 over de omliggende volken profeteerde, ging binnen twintig jaar in vervulling. Dat gebeurde door de wegvoering in ballingschap door Tiglath-Pileser.

En maar kort daarna, elf of twaalf jaar later, in 722 voor Christus, viel, zoals we weten, ook Samaria in handen van de koning van Assyrië. Een aantal van deze profetieën ging dus ongeveer twintig jaar of minder nadat ze waren uitgesproken in vervulling. De uiteindelijke vervulling, de ondergang van Samaria, vond plaats binnen ongeveer dertig of vijfendertig jaar nadat hij had geprofeteerd. Dit waren geen profetieën voor de verre toekomst. Ze gingen binnen dezelfde generatie in vervulling. Dezelfde generatie die Amos hoorde, kon ze in vervulling zien gaan.

Hij vermeldt dat dit tijdens de regering van Jerobeam was, dat wil zeggen Jerobeam de tweede, de zoon van Joas, de koning van Israël, twee jaar vóór de aardbeving. Vers 2:

16

Gods stem uit Sion en de verdorrende Karmel

Hij zei: De HEERE zal vanaf Sion brullen als een leeuw, vanuit Jeruzalem zal Hij Zijn stem laten klinken zodat de weiden van de herders treuren, en de top van de Karmel verdort.

AMOS 1:2

Het is mogelijk dat deze uitspraak over God Die vanuit Sion brult en Zijn stem vanuit Jeruzalem laat horen, in feite een voorspelling van de aardbeving is. Ik weet niet of dat waar is of niet, maar aardbevingen rommelen en brullen. Het kan dus zijn dat Amos twee jaar vóór de aardbeving voorspelde dat God daar in het zuidelijke koninkrijk zou gaan rommelen en brullen.

Verreweg het meeste wat Amos te zeggen heeft, is gericht tot het noordelijke koninkrijk, niet tot het zuidelijke koninkrijk. Maar hier noemt hij Sion en Jeruzalem, die in het zuidelijke koninkrijk liggen. Daar vond blijkbaar ook de aardbeving plaats, aangezien er wordt gezegd dat die tijdens de regering van Uzzia plaatsvond, de koning van het zuidelijke koninkrijk. Het was blijkbaar een aardbeving in het zuiden, en het kan heel goed zijn dat Amos zijn andere profetieën met deze uitspraak inleidt om te zeggen: ‘Deze aardbeving die in Jeruzalem en Judea werd meegemaakt, was eenvoudig Gods manier om te brullen en te dreigen.’ Een leeuw brult wanneer hij op het punt

staat zijn prooi te bespringen, en God heeft de plaats doen schudden en vanuit Sion gebruld. Jullie in het noordelijke koninkrijk zouden daar aandacht aan moeten schenken, want ook geografisch is dit niet zo ver bij jullie vandaan.

Het is ook duidelijk dat het noordelijke koninkrijk de Heere niet meer in Jeruzalem zoekt. Dat was al zo vanaf het allereerste begin van het koninkrijk. De eerste Jerobeam had het gouden kalf in Bethel en Dan opgesteld om te voorkomen dat zijn mensen in het noordelijke koninkrijk naar Jeruzalem zouden gaan, naar de tempel daar, en God daar zouden aanbidden. Amos zegt dit misschien als een terechtwijzing aan het adres van de mensen van het noordelijke koninkrijk: Gods Woord komt uit Jeruzalem, niet uit Bethel, niet uit Samaria, niet uit Dan.

Je zou dit kunnen zien als een manier om hen terecht te wijzen omdat ze zich hebben afgesneden van de ware aanbidding van God, van het zoeken van Hem en van het werkelijk horen van Zijn stem. Want ze hebben zich afgesneden van Jeruzalem, en dat is de plaats vanwaar Hij spreekt. De meeste profeten die God stuurde, waren in ieder geval profeten in Jeruzalem en Judea.

Hoe dan ook, dit noemt hij als eerste. Hij vermeldt:

de weiden van de herders treuren.

Waarschijnlijk vanwege de verwoesting en het vuur en de droogte enzovoort die gepaard gingen met Gods oordeel erover.

De reden waarom hij de berg Karmel noemt, is dat de berg Karmel juist uitzonderlijk weelderig begroeid was. Het was een prachtige, tuinachtige plek. Ik weet het niet helemaal zeker, maar volgens mij betekent het woord Karmel vruchtbaar veld of vruchtbare tuin, zoiets. Hij zegt dus dat zelfs Karmel, dat bekendstaat om zijn begroeiing en zijn schoonheid, zijn bloemen en zijn vruchtbaarheid enzovoort, verdord is.

De droogte is ongetwijfeld wat hij hier voor ogen heeft in samenhang met een aardbeving. Als er een aardbeving plaatsvindt, kunnen we niet altijd aannemen dat het Gods oordeel is, en ook niet noodzakelijkerwijs wanneer er een droogte is. Misschien kunnen we dat wel, maar ik denk niet dat we dat kunnen. Maar wanneer je

ziet dat deze natuurrampen tegelijk plaatsvinden, een aardbeving en een droogte en misschien nog andere dingen die op hetzelfde moment gebeuren, dan zegt de profeet: ‘God probeert je aandacht te trekken. Dit is God Die spreekt. Je hebt een droogte, er komt een aardbeving aan. Let op.’

17

Via Israëls vijanden naar Israël zelf

Dan begint hij aan zijn acht oordeelsaankondigingen, die de rest van dit hoofdstuk en hoofdstuk 2 beslaan. Je zult uiteindelijk merken dat zijn boodschap in feite vooral gericht is tegen Israël, het noordelijke koninkrijk. Dat blijkt uit het feit dat verreweg het grootste aantal verzen wordt besteed aan zijn oordeelsaankondiging tegen Israël. Die begint in hoofdstuk 2, vers 6, en loopt door tot het einde van het hoofdstuk. Dat zijn elf verzen, terwijl al die andere oordeelsaankondigingen elk maar twee of drie verzen beslaan. Het is heel duidelijk dat hij toewerkt naar een heel uitvoerige boodschap aan het noordelijke koninkrijk. Maar voordat hij hen aanspreekt, zegt hij kort iets over andere volken.

Dit is behoorlijk diplomatiek. Hij heeft hier waarschijnlijk een goed gevoel voor psychologie. Ik bedoel geen humanistische psychologie of wat voor soort psychologie dan ook. Ik bedoel gewoon hoe mensen denken, hoe je tot hen kunt doordringen. Als hij als een onbekende uit een vreemd land naar hen toe komt, in Samaria verschijnt, hun hoofdstad, en hen als volk meteen fel begint aan te vallen, dan weet hij dat hij daarmee niet op veel welwillendheid van hen hoeft te rekenen. Maar hij kan hun aandacht trekken door op te staan en tegen hun vijanden te spreken. Hij kan zijn toehoorders voor zich winnen.

Dus in plaats van te komen en te zeggen: ‘Zo zegt de Heere tegen Israël’, waardoor velen van hen meteen zouden afhaken, begint hij met:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Damascus, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij met ijzeren dorssleden Gilead gedorst hebben.

AMOS 1:3

En de mensen van Israël zeggen: ‘Ja, dit wil ik horen, want ik mag die mensen uit Damascus niet. Ze zijn best in orde.’ Dan gaat hij verder en spreekt over de Filistijnen in Gaza, en zij zeggen: ‘Ja, ja, laat me horen wat God met hen gaat doen.’ Vervolgens noemt hij andere vijanden van hen: Tyrus en Edom en Moab en Ammon. En zelfs Juda, het zuidelijke koninkrijk, komt ter sprake. Dit waren allemaal vijanden van het volk Israël, en over elk van hen wordt iets slechts gezegd.

Door het op deze manier te zeggen, ontwapende hij natuurlijk zijn toehoorders. Mensen die in die tijd tegen God in opstand waren, boden gewoonlijk weerstand aan de profeten. Wanneer er een profeet verscheen, waren ze wantrouwig en vroegen ze zich af: ‘Gaaf die man mij fel aanvallen?’ Ze zouden op hun hoede zijn. Door achtereenvolgens de vijanden van Israël fel aan te vallen, de een na de ander, won hij hun vertrouwen. Hij leek aan hun kant te staan, of ze konden het in elk geval met hem eens zijn.

Wanneer je mensen zover krijgt dat ze het met je eens zijn, en je begint met te praten over dingen die mensen kunnen aanvaarden, en je vandaaruit heel natuurlijk overgaat op datgene waar ze anders misschien bezwaar tegen zouden hebben gemaakt, dan kun je dat er wat gemakkelijker en doeltreffender tussendoor brengen. Wat hij in feite doet, is dingen zeggen waarvan ze weten dat ze waar zijn. Hun vijanden zijn slecht, en ze horen maar al te graag dat God hen gaat oordelen, en hij zegt dat Hij dat zal doen.

Maar waar hij uiteindelijk op uitkomt, waar het uiteindelijk om draait, is dat Israël niet anders is. Hij wijst erop dat zij precies dezelfde slechte dingen doen als die anderen. Ze veroordelen zichzelf ongetwijfeld door met die eerdere verzen in te stemmen, door te zeggen: ‘Ja, die mensen van Damascus verdienen het echt. Ja, die

Moabieten verdienen dat echt. Ja, die Edomieten hebben het echt aan zichzelf te danken.' Dan zegt hij uiteindelijk: 'En jullie doen precies dezelfde dingen als zij.' Wat betekent dat? Jullie hebben het ook aan jezelf te danken.

Doordat ze het tot op dat moment met hem eens waren, konden ze zijn belangrijkste boodschap eigenlijk niet meer ontkennen: dat zij het ook zouden krijgen en dat God hen zou oordelen. Dat betekent niet dat ze zijn boodschap aanvaardden. Maar volgens mij was het heel verstandig van hem om het vanuit die invalshoek te benaderen, omdat hij begint met hen te ontwapenen en zijn luisteraars aan zijn kant te krijgen. Hij zegt in vers 3:

18

Damascus: wreedheid tegen Gilead en oordeel

Voor drie misdaden van Damascus, en zelfs voor vier, zal Ik de straf niet intrekken, omdat ze Gilead met ijzeren werktuigen hebben gedorst. Maar Ik zal vuur afsturen op het huis van Hazaël, en dat zal de paleizen van Benhadad verwoesten. Ook zal Ik de grendel van de stadspoort van Damascus, de hoofdstad, breken en de inwoners van de Avenvallei en de heerser van Beth-Eden uitroeien. De mensen van Syrië zullen als gevangenen naar Kir worden weggevoerd, zegt de Heer.

Dit werd vijftig jaar later vervuld. Het staat opgetekend in 2 Koningen 16:9, waar we lezen:

De koning van Assyrië luisterde naar hem: de koning van Assyrië trok op tegen Damascus, nam het in en voerde de inwoners weg naar Kir, en Rezin doodde hij.

2 KONINGEN 16:9

Damascus, de stad die hier wordt aangesproken, is de hoofdstad van Syrië. Dit is dus een profetie tegen het volk van Syrië. We kunnen de vervulling ervan zien in 2 Koningen 16:9. Ze werden door de koning van Assyrië naar Kir weggevoerd, maar Amos profeteerde dat vijftig jaar eerder. Hij is dus heel specifiek en heel nauwkeurig.

Het grote verwijt dat God hun maakt, is dat ze Gilead met ijzeren werktuigen hebben gedorst. Gilead was het Joodse gebied aan de andere kant van de Jordaan. Weet je nog dat bepaalde stammen, tweeënhalve stam, Gad, Ruben en de helft van de stam Manasse, hun grondgebied aan de andere kant van de Jordaan hadden gekregen, ten oosten van de Jordaan? Dat was het gebied Gilead. Blijkbaar hadden de Syriërs die inwoners met een uitzonderlijke wreedheid behandeld. Er staat:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Damascus, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij met ijzeren dorssleden Gilead gedorst hebben. Daarom zal Ik vuur werpen in het huis van Hazaël; dat zal de paleizen van Benhadad verteren. Ik zal de grendel van Damascus in stukken breken, Ik zal de inwoner uitroeien uit Bikeat-Aven, en de scepterdrager uit Beth-Eden, en het volk van Syrië zal in ballingschap gaan naar Kir, zegt de HEERE.

AMOS 1:3-5

Hoogstwaarschijnlijk heeft hij het niet over het dorsen van tarwe, maar over het dorsen van mensen. Veel van de heidense volken uit die tijd behandelden hun slachtoffers met ontzettende wreedheid. Ze gebruikten werktuigen, landbouwwerktuigen en andere werktuigen, om mensen af te slachten. Daar lijkt hier naar verwezen te worden, en dat is wat God echt kwaad maakt.

Dus Hij zegt:

Hij gaat vuur afsturen op het huis van Hazaël.

Hazaël was de koning van Syrië in Damascus. En:

het zal de paleizen van Benhadad verwoesten.

die de zoon van Hazaël was en die de volgende koning was. Twee van de koningen van Syrië zullen dus het oordeel van God ondergaan.

De grendel van de poort is natuurlijk wat aan de binnenkant dwars voor de poort werd geschoven om indringers buiten te houden. Dat die grendel wordt gebroken, wijst erop dat de indringers de stad zullen binnendringen. De stad zal door haar vijanden worden binnengevallen. Ze zal weerloos worden.

Het dal van Aven is niet de naam van een werkelijk dal. Aven betekent eigenlijk goddeloosheid en verwijst waarschijnlijk naar het dal waarin Damascus lag, het dal van de goddeloosheid. Hij zal alle inwoners uitroeien, niet alleen die van de stad, maar ook die van het dal waarin ze ligt, eromheen.

En Hij zegt:

en de scepterdrager uit Beth-Eden

AMOS 1:5

Dat zou de koning zijn, in dit geval Hazaël en zijn zoon Ben-Hadad.

Ook Beth-Eden is geen naam van een werkelijke plaats, geen eigennaam. Beth-Eden betekent het huis van Eden, en Eden was natuurlijk de tuin van God. Het is ongetwijfeld een verwijzing naar Samaria.

Historici denken dat Samaria misschien wel de mooiste stad van heel Palestina was, met inbegrip van zowel het noordelijke als het zuidelijke koninkrijk. Samaria was een schitterende stad en had waarschijnlijk veel tuinen en dergelijke. Blijkbaar wordt Samaria, de hoofdstad van Israël, dus Beth-Eden genoemd, ofwel het huis van Eden. Het is als de tuin van Eden. Maar Hij zegt dat de koning, degene die de scepter vasthoudt, daar zal worden uitgeroeid.

Dus Hij zegt dat het volk van Syrië als gevangenen naar Kir zal worden weggevoerd. We hebben gezien dat dit vijftig jaar later werd vervuld. Dat is dus zijn Godsspraak tegen Syrië en zijn hoofdstad Damascus.

19

Gaza: hele gemeenschappen als gevangenen

Vervolgens, in vers 6:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Gaza, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij Mijn volk volkomen in ballingschap gevoerd hebben om hen uit te leveren aan Edom.

AMOS 1:6

Dit werd door Nebukadnezar vervuld. De Filistijnen werden uiteindelijk door Nebukadnezar vernietigd, op een aanzienlijk later tijdstip dan dit. Hij benadrukt eerst dat zijn profetie tegen Gaza gericht is, maar in feite noemt hij nog drie andere Filistijnse steden. Gaza was een van de vijf Filistijnse steden in het land Palestina. Van daaruit voerden de Filistijnen vaak aanvallen uit en heersten ze soms over de Israëlieten.

Gaza wordt als eerste genoemd in vers 6, maar vervolgens worden in vers 8 ook Asdod, Askelon en Ekron genoemd. In totaal worden hier dus vier van de vijf steden genoemd. De enige die niet wordt genoemd, is Gath. Dat zou kunnen komen doordat die stad al door koning Uzzia was onderworpen en daarom niet meer in aanmerking kwam om in de toekomst geoordeeld te worden. Deze vier Filistijnse steden worden dus genoemd.

Hun overtreding zou zijn dat ze de hele bevolking in gevangenschap hebben weggevoerd. Het is niet helemaal duidelijk wat die uitdrukking betekent. Om dit te verduidelijken vertaalt de NIV het zo:

Ze namen hele gemeenschappen gevangen.

Met andere woorden, ze namen niet alleen soldaten en strijders tijdens de strijd gevangen; ze namen ook mensen gevangen die niet aan de strijd deelnamen. Ze namen burgers gevangen. Het was een grootschalige, onnodig allesomvattende verwoesting

en wegvoering in gevangenschap. In plaats van alleen mensen gevangen te nemen die een militaire bedreiging voor hen vormden, toonden ze hun kwaadaardigheid door hele gemeenschappen in gevangenschap weg te voeren. God beschouwt dit blijkbaar als iets onrechtvaardigs. Het is onrechtvaardig om in een oorlog burgers te laten lijden.

Nu houd ik helemaal niet van oorlog. Ik zie niemand graag lijden, maar als je soldaten gevangen zet die je vijanden zijn, om te voorkomen dat ze jou of je volk vernietigen, dan valt er tenminste iets voor te zeggen dat dit gerechtvaardigd is. Maar burgers uitroeien die geen gewapende strijders zijn, die niet aan de strijd deelnemen, is onrechtvaardig. Omdat Gaza dit had gedaan en de gevangenen, blijkbaar de gevangenen uit Israël, aan de Edomieten had overgeleverd, zegt God:

Daarom zal Ik vuur werpen binnen de muren van Gaza; dat zal zijn paleizen verteren.

AMOS 1:7

En dat vuur:

dat zal zijn paleizen verteren.

AMOS 1:7

Let erop dat Hij in vers 8 iets zegt dat sterk lijkt op wat Hij in het voorgaande vers over Damascus zegt. Hij zegt:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Gaza, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij Mijn volk volkomen in ballingschap gevoerd hebben om hen uit te leveren aan Edom. Daarom zal Ik vuur werpen binnen de muren van Gaza; dat zal zijn paleizen verteren. Ik zal de inwoner uitroeien uit Asdod, en de scepterdrager uit Askelon. Ik zal Mij tegen Ekron keren, zodat de rest van de Filistijnen zal omkomen, zegt de Heere HEERE.

AMOS 1:6-8

Je ziet dezelfde bewoordingen in vers 5 over Damascus:

Ik zal de grendel van Damascus in stukken breken, Ik zal de inwoner uitroeien uit Bikeat-Aven, en de scepterdrager uit Beth-Eden, en het volk van Syrië zal in ballingschap gaan naar Kir, zegt de HEERE.

AMOS 1:5

Het uitroeien van de inwoners en van degene die de scepter draagt, is dus een terugkerende uitdrukking in deze twee profetieën, maar niet in allemaal. De Filistijnen werden later geoordeeld, aanzienlijk later, door Nebukadnezar, meer dan honderd jaar hierna.

20

Tyrus verbreekt het verbond van broederschap

Vers 9:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Tyrus, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij Mijn volk volledig als ballingen hebben uitgeleverd aan Edom, en zij niet aan het verbond met hun broeders gedacht hebben.

AMOS 1:9

Dezelfde overtreding die de Filistijnen hadden begaan.

Daarom zal Ik vuur werpen binnen de muren van Tyrus; dat zal zijn paleizen verteren.

AMOS 1:10

Dit is een kortere profetie. De mensen van Tyrus hebben blijkbaar bij een bepaalde gelegenheid hetzelfde gedaan als de Filistijnen. Maar dit is des te meer een overtreding omdat ze daarmee een verbond van broederschap negeerden dat tussen Tyrus en Israël bestond. Wat was dat verbond van broederschap? Dat verwijst vrijwel zeker naar de verbondsrelatie tussen Hiram, de koning van Tyrus, en David, en later ook Salomo. Hiram, de koning van Tyrus, had een vriendschapsband, een verbond van broederschap, met twee van de koningen van Juda, David en Salomo. Dat is waarschijnlijk het verbond van broederschap waarvan hier wordt gezegd dat het geschonden werd door deze agressie en wreedheid waarmee de mensen van Tyrus zich bij een bepaalde gelegenheid tegen Israël keerden. Daarom zal Tyrus geoordeeld worden.

Tyrus werd tweemaal geoordeeld, eenmaal door Nebukadnezar. Zoals je weet uit de bestudering van Ezechiël, kon Nebukadnezar de stad uiteindelijk niet veroveren. Hij brandde wel de paleizen enzovoort op het vasteland plat, maar Tyrus had ook een eiland waar de mensen zich in veiligheid terugtrokken. Pas aanzienlijk later, ongeveer

driehonderd en nog wat jaar vóór Christus, veroverde Alexander de Grote daadwerkelijk zowel het vasteland als de eilandvesting van Tyrus en maakte hij een einde aan die stad.

We hebben daarover uitvoerigere profetieën in Ezechiël. Hier krijgen we niet veel bijzonderheden, alleen een uitspraak over vuur op de muur van Tyrus en het verteren van zijn paleizen. Dat is gebeurd. Alexander de Grote heeft dat uiteindelijk gedaan.

Als je erop let, liggen de vervullingen van de drie oordeelsaankondigingen die we tot nu toe hebben gehad steeds verder uit elkaar in de tijd. De eerste, tegen Damascus, werd na ongeveer vijftig jaar vervuld. Die tegen de Filistijnen werd aanzienlijk later vervuld, in de dagen van Nebukadnezar. En nu de derde nog later, in de dagen van Alexander de Grote. Die lijn wordt niet noodzakelijk doorgetrokken, met voorspellingen die steeds verder in de toekomst liggen, in deze acht oordeelsaankondigingen.

21

Edoms blijvende vijandschap tegen zijn broeder

De vierde staat in vers 11:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Edom, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat hij zijn broeder met het zwaard achtervolgd heeft en zijn barmhartigheid tenietgedaan, omdat zijn toorn altijd weer verscheurde en hij zijn verbolgenheid voor altijd koesterde. Daarom zal Ik vuur werpen in Teman; dat zal de paleizen van Bozra verteren.

AMOS 1:11-12

Hier hebben we opnieuw een situatie waarin oorlog tussen dit volk en Israël voor God des te aanstootgevender was, omdat er een broederschap bestond die erkend had moeten worden. De Edomieten waren natuurlijk de nakomelingen van Ezau, de broer van Jakob. Edom was dus door afstamming verwant aan de Joden. En toch was er, zoals Hij zegt, een voortdurende woede, een aanhoudende vijandschap, veel oorlogen tussen hen, geen medelijden, geen liefde voor die broeders. De Edomieten hebben daar nooit van afgezien. Aan het einde van vers 11 zegt Hij:

Hij bleef voor altijd kwaad.

Omdat hij zijn handelwijze dus nooit werkelijk veranderde, zal het oordeel komen.

Vuur over Teman.

Teman en Bozra, die allebei in vers 12 genoemd worden, zijn belangrijke steden van het oude Edomitische koninkrijk. Die twee steden worden genoemd als steden die verwoest zullen worden. Ze zijn verwoest. We hebben dit allemaal al eerder bestudeerd, toen we Jeremia hoofdstuk 49 en ook het boek Obadja bestudeerden. In Jeremia 49 en ook in het boek Obadja krijgen we een beschrijving van de verwoesting van de Edomieten. Dit gebeurde nog weer later. De Edomieten stierven uit in de dagen van Christus of kort daarna, vóór het jaar 70 na Christus. Tot nu toe lag de vervulling van elke volgende profetie verder in de toekomst. De eerste ging eigenlijk over de vrij nabije toekomst, en daarna de periode van Nebukadnezar, daarna de periode van Alexander de Grote, daarna de periode van Christus. Dat is tot nu toe de lijn geweest.

22

Ammon: wreedheid om grondgebied te veroveren

Vers 13, dit is onze vijfde godsspraak:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van de Ammonieten, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de zwangere vrouwen van Gilead opengereten hebben om zo hun gebied te verruimen. Daarom zal Ik een vuur aansteken binnen de muren van Rabba; dat zal zijn paleizen verteren, met gejuich op de dag van de strijd, met storm op de dag van de wervelwind. Hun koning zal in ballingschap gaan, hij en zijn vorsten tezamen, zegt de HEERE.

AMOS 1:13-15

Deze keert terug naar een vervulling op kortere termijn. Dit werd vervuld door de Assyriërs. De Ammonieten en ook de Moabieten, die nauw aan elkaar verwant waren, stamden allebei van Lot af. De Moabieten worden hierna genoemd, in hoofdstuk 2, vers 1. Ze werden samen met Israël door de Assyriërs vernietigd.

De misdaad van de Ammonieten hier is dat er kennelijk een tijd was waarin ze hun grondgebied wilden uitbreiden en besloten het met geweld af te nemen van enkele Joden in Gilead, aan de oostkant van de Jordaan. Ze deden dat niet alleen door gewone oorlogvoering. Ze bedreven een wrede vorm van genocide, waarbij ze niet alleen de mannen doodden enzovoort, maar daadwerkelijk vrouwen de buik opensneden enzovoort, en zelfs de baby's uitroeiden. Dit is een afschuwelijke misdaad, en om die reden gaat God hen uitroeien. En dat heeft Hij gedaan. Ze zijn uitgeroeid.

23

Milkom en zijn priesters gaan in ballingschap

In vers 15 wordt verwezen naar hun koning. Eigenlijk is het woord voor ‘koning’ daar in het Hebreeuws Milkom, de naam van hun voornaamste god. De voornaamste god van de Ammonieten heette Milkom, M-I-L-C-O-M. Je kunt 1 Koningen 11:33 noteren. Daar wordt ons verteld dat de belangrijkste god van de Ammonieten Milkom was. In hetzelfde vers wordt ons ook verteld dat Kamos de belangrijkste god van de Moabieten was. Over Kamos lezen we in de godsspraak tegen Moab, de volgende godsspraak.

Dus ‘koning’ daar in vers 15 is in het Hebreeuws Milkom. Het is een verwijzing naar hun god die ze aanbidden, niet naar hun aardse koning.

‘Vorsten’ betekent hier waarschijnlijk priesters. Dat komt niet door het Hebreeuwse woord, maar eenvoudigweg door de beeldspraak. Milkom, de afgod die door de Ammonieten werd aanbeden, wordt beschreven als hun koning, degene aan wie ze zich onderwerpen. De priesters van Milkom worden beschreven als zijn vorsten.

Er is nog een andere plaats waar dat soort taal wordt gebruikt, in Jesaja, die natuurlijk een tijdgenoot van hem was. In Jesaja 43 en vers 28 lezen we:

Daarom zal Ik de leiders van het heiligdom ontheiligen, Jakob prijsgeven aan de ban en Israël aan beschimpingen.

JESAJA 43:28

De vorsten van het heiligdom zouden waarschijnlijk de priesters zijn. De vorsten werkten niet in het heiligdom. Zij hadden een ander werkterrein. Degenen die in het heiligdom werkten, waren de priesters. Maar Jesaja verwijst naar de vorsten van het heiligdom. De leiders van Gods tempel worden vorsten genoemd.

Vertalersnoot: de gebruikte Engelse Bijbelvertaling heeft in Jesaja 43:28 ‘vorsten van het heiligdom’, waar de HSV ‘leiders van het heiligdom’ heeft. Waarschijnlijk worden de leiders of de priesters van de tempel van Milkom daar in vers 15 van hoofdstuk 1 van

Amos de vorsten genoemd. Hij heeft het dus over de godheid die ze aanbidden. Hun afgod Milkom zal in ballingschap gaan naar de Assyriërs, en dat geldt ook voor de priesters die hem dienen.

24

Moab en de verbrande beenderen van Edoms koning

De zesde godsspraak staat in hoofdstuk 2, vers 1 tot en met 3. Daar staat:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Moab, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat hij de beenderen van de koning van Edom tot kalk verbrand heeft. Daarom zal Ik vuur werpen in Moab; dat zal de paleizen van Kerioth verteren. Moab zal sterven onder oorlogsgedruis, krijgsgeschreeuw en bazuingeschal. Ik zal de rechter uit zijn midden uitroeien, en Ik zal al zijn vorsten met hem doden, zegt de HEERE.

AMOS 2:1-3

Het is duidelijk dat dit gaat over een militaire onderwerping van Moab. Ook dat gebeurde door de Assyriërs, tegelijk met Ammon, wat we zojuist beschreven hebben. Maar er valt wel iets te zeggen over de misdaad die in vers 1 genoemd wordt. Daar staat dat hij de botten van de koning van Edom tot kalk verbrandde.

Hierover bestaat kennelijk geen volledige overeenstemming onder de commentatoren. Degenen die de aantekeningen voor de NIV Study Bible hebben geschreven, denken dat dit verwijst naar het uit het graf halen van de beenderen van de koning van Edom en het verbranden ervan uit minachting. Dat werd in die dagen als iets bijzonder verwerpelijks beschouwd. Want iemand een behoorlijke begrafenis onthouden, werd gezien als hem ook na zijn dood nog verder van zijn waardigheid beroven.

Zij denken dus dat hier het volgende is gebeurd: op een bepaald moment hebben de Moabieten de beenderen van de koning van Edom uit het graf gehaald en verbrand. Daarmee toonden ze hun volslagen minachting voor de Edomitische koning. Of dat werkelijk gebeurd is, weet ik eigenlijk niet zeker. Het lijkt alleen nauwelijks het soort misdaad waarvoor God een volk zou oordelen. Er zijn ergere misdaden denkbaar. Maar er wordt in 2 Koningen hoofdstuk 3 een gebeurtenis genoemd waar hier waarschijnlijk naar wordt verwezen. En dat is een afschuwelijke misdaad die de Moabieten hebben begaan. In 2 Koningen hoofdstuk 3 wordt ons verteld dat er een veldslag plaatsvond. De Moabieten kwamen in opstand tegen Israël. Ze hadden koning Joram een tijdlang gediend en kwamen in opstand. Josafat was hier ook bij betrokken. Koning Joram van Israël trok uit om tegen de Moabieten te strijden. Josafat, de koning van Juda, was bij hem, omdat de Moabieten tegen hem in opstand waren gekomen. In 2 Koningen 3:26 en verder staat:

25

Het mensenoffer tijdens de strijd tegen Moab

zag de koning van Moab dat de strijd hem te sterk was. Hij nam zevenhonderd mannen bij zich, die het zwaard uittrokken om zich een weg te banen naar de koning van Edom, maar zij waren er niet toe in staat.

2 KONINGEN 3:26

De Edomieten hielpen Joram en Josafat hier ook. Bij deze gelegenheid waren ze dus bondgenoten van de koningen van Israël en Juda. De koning van Moab probeerde door te breken naar de koning van Edom, maar dat lukte niet. Dan staat er:

Toen nam hij zijn eerstgeboren zoon, die in zijn plaats koning zou worden, en offerde hem als brandoffer op de muur. Dat bracht grote verbolgenheid teweeg in Israël; daarom braken zij op, bij hem vandaan, en keerden terug naar hun land.

2 KONINGEN 3:27

Uit 2 Koningen 3:27 wordt niet duidelijk wiens oudste zoon dit was. Maar in het licht van wat Amos zegt, is het waarschijnlijk dat de oudste zoon van de koning van Edom bij deze poging gevangengenomen werd. De koning van Moab probeerde door te breken en de koning van Edom gevangen te nemen. Dat lukte hem niet, maar hij nam wel zijn zoon gevangen. Om het leger buiten de stad af te weren, verbrandde hij in het openbaar op een altaar de zoon van de koning van Edom, die in zijn plaats zou regeren. Die kon bij wijze van spreken zelf de koning van Edom worden genoemd, omdat hij de volgende koning zou worden. Misschien verwijst Amos naar deze gruweldaad van de Moabieten: deze prins gevangennemen en hem als een openbaar schouwspel verbranden. Amos zegt:

ze verbrandden de botten van de koning van Edom tot kalk.

Mijn indruk is dat Amos hiernaar verwijst als de grote overtreding tegen God die dit oordeel over Moab zal brengen.

26

Juda verwerpt Gods wet en verbreekt het verbond

Wanneer we bij hoofdstuk 2, vers 4 komen, hebben we een profetie tegen Juda, het zuidelijke koninkrijk. Dit komt al een stuk dichterbij. Alle volken die hiervoor genoemd zijn, waren heidense vijanden van Israël. Nu komt hij bij de Joodse vijanden van Israël. Juda en Israël waren niet altijd vijanden, in elk geval niet altijd buitengewoon vijandig tegenover elkaar. Maar meestal was er geen vriendschap tussen hen. Dit komt wat dichterbij: een oordeel tegen Juda. Toch konden de mensen die naar Amos luisterden zeggen: 'Ja, deze mensen zijn ook slecht, want dit zijn mensen uit Juda. Die verdienen ook echt wel wat.' Waarschijnlijk worden ze dus nog steeds niet op hun hoede wanneer hij tegen Juda begint te spreken. Dat was trouwens zijn eigen volk. Hij kwam uit Juda.

Hij zegt:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Juda, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de wet van de HEERE verworpen hebben, Zijn verordeningen niet in acht genomen hebben, en hun leugengoden hen hebben misleid, de goden die hun vadersen naliepen. Daarom zal Ik vuur werpen in Juda; dat zal de paleizen van Jeruzalem verteren.

AMOS 2:4-5

We weten dat dit pas in 586 voor Christus werd vervuld, toen Nebukadnezar de muren van Jeruzalem verwoestte en de paleizen van Jeruzalem verbrandde. Maar ik wil je erop wijzen dat dit in één belangrijk opzicht heel anders is dan de andere oordeelsaankondigingen. In de eerste zes oordeelsaankondigingen tegen heidenen zijn de misdaden die hun ten laste worden gelegd, misdaden van onmenselijkheid. Met andere woorden, het gewone fatsoen is geschonden. Van geen van de heidense volken wordt gezegd dat ze geoordeeld worden omdat ze Gods wetten hebben overtreden. Ze stonden niet in een verbond met God. Ze hadden Gods wetten niet. Maar ze werden er wel verantwoordelijk voor gehouden dat ze wisten wat gewoon fatsoen was, omdat iedereen een aangeboren besef van goed en kwaad heeft.

We kunnen zeggen dat de heidenen, ook al kenden ze Gods wetten niet, toch verantwoordelijk werden gehouden voor hun onmenselijkheid tegenover hun medemens. Ze deden dingen die tegen het geweten van ieder fatsoenlijk mens zouden zijn ingegaan. De misdaden die tot nu toe genoemd zijn, waren dus eenvoudigweg misdaden van algemeen onrecht en onmenselijkheid.

Maar nu wordt het heel specifiek. De mensen van Juda zijn om een specifiekere reden schuldig. Ze hebben het verbond met God verbroken. Ze hebben Zijn wetten overtreden, die hun waren toevertrouwd. Ze hebben Zijn geboden niet gehouden. Ze hebben de wet van de HEERE veracht. Hij noemt in dit geval geen specifieke zonde van Juda. Het is al erg genoeg om alleen maar te zeggen dat ze Zijn wetten hebben overtreden, welke van Zijn wetten dan ook, omdat ze door het verbond verplicht waren Zijn wetten te houden.

We zien dus dat Juda een ander soort overtreding wordt verweten. Ze hebben het verbond met God verbroken. De andere volken hadden geen verbond dat ze konden verbreken, maar ze deden gewoon afschuwelijke dingen, en God zal hen om die afschuwelijke dingen oordelen. Maar Juda was werkelijk schuldig, omdat ze de wet van God kenden en zich er niet aan hielden. Daarom wordt hun verwoesting aangekondigd.

27

Israël: omkoopbare rechters benadelen de armen

De laatste van deze oordeelsaankondigingen, die de rest van hoofdstuk 2 beslaat, is tegen Israël gericht. Uiteindelijk komt hij bij zijn belangrijkste punt. Alle toehoorders hebben op alles wat hij tot nu toe heeft gezegd: ‘Ja, ja, ja’ gezegd. Maar nu keert hij zich tegen hen en zegt: ‘Nou, voor jullie geldt precies hetzelfde. Jullie zijn geen haar beter.’

Dus zegt hij in vers 6:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Israël, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen en de arme voor een paar schoenen.

AMOS 2:6

Misschien begrijp je niet precies waar al deze aanklachten op neerkomen, maar ik zal ze stuk voor stuk doornemen en proberen uit te leggen wat hier het probleem is. Hij geeft een lange lijst van misdaden van het volk Israël. Eigenlijk noemt hij er zeven, drie en vier. Hier komen ze. Om te beginnen lopen sommige ervan met elkaar parallel.

Zij snakken ernaar dat het stof van de aarde op het hoofd van de geringen is, zij duwen de zachtmoedigen van de weg. Een man en zijn vader gaan naar hetzelfde meisje om Mijn heilige Naam te ontheiligen. Zij strekken zich uit op kleren die zij in onderpand hebben, naast elk altaar. Zij drinken wijn die als boete was opgelegd, in het huis van hun goden.

AMOS 2:7-8

Dit verwijst waarschijnlijk naar de officiële uitspraken van hun rechtbanken. De armen en de rechtvaardigen waren altijd kwetsbaar tegenover onrechtvaardige rechters. De armen omdat ze de rechter niet konden omkopen, de rechtvaardigen omdat de rechters altijd de goddelozen aan hun kant hadden. De goddelozen waren mensen zonder principes die de rechters omkochten. Rechtvaardige mensen zouden de rechters niet omkopen, en de armen konden het niet. Daarom zaten die twee groepen mensen in de problemen zodra ze een rechtszaak hadden. Zodra iemand hen uitbuitte, misbruik van hen maakte of hen beroofde. Ze konden bij de rechtbanken eigenlijk nooit hun recht krijgen. De rechter liet hen in de steek, omdat hij zich liet omkopen.

Hij vermeldt dat ze de rechtvaardige verkochten voor zilver en de arme voor een paar sandalen. Dat geeft aan dat de rechters maar al te bereid waren het recht te verdraaien, of het smeergeld dat ze ervoor kregen nu zilver was, of zelfs maar iets als een paar sandalen. Ze verkochten hun integriteit voor een heel lage prijs. Ze voelden zich zo weinig verplicht en hadden er zo weinig belangstelling voor om te doen wat juist was, dat ze maar al te graag het recht ten nadele van de arme verdraaiden als iemand hun ook maar iets aanbood. Zelfs zoiets kleins als een paar sandalen. Dat wil zeggen, ze verdraaien het recht niet alleen omdat ze door grote bedragen aan smeergeld

in verleiding komen. Ze doen het voor een klein bedrag aan smeergeld. Rechtvaardigheid kan hun gewoon helemaal niets schelen. Dat is het eerste wat hij zegt.

28

Weduwen en wezen worden beroofd

In vers 7 zegt hij:

Ze azen zelfs op het stof op het hoofd van de armen en dwarsbomen de machtelozen.

Waarom wordt er gesproken over stof op hun hoofd? Blijkbaar betekent dit dat ze in de rouw zijn. Mensen strooiden stof op hun hoofd wanneer ze in de rouw waren.

Waarschijnlijk verwijst het naar mensen die hun man of hun vader hebben verloren, de weduwen en de wezen.

Terwijl ze nog rouwen om de dood van de kostwinner van hun gezin, zijn deze mensen bijzonder kwetsbaar geworden. Ze hebben namelijk geen mannelijk gezinshoofd dat het voor hen opneemt tegen hun onderdrukkers in de samenleving. Je weet dat de profeten het vaak opnamen voor de wezen en de weduwen, omdat die meestal werden uitgebuit. Terwijl deze mensen nog rouwen om de dood van de man des huizes, komen die anderen al op hun bezittingen af om te proberen die van hen af te nemen. Ze willen alles hebben, zelfs het stof op hun hoofd. Ze zullen niets overlaten. Ze zullen deze mensen helemaal kaalplukken. Ze begeren hun bezittingen, zelfs het stof op het hoofd van de rouwenden. Ze wachten niet eens tot de begrafenis voorbij is. Zodra de kostwinner en beschermer van het gezin er niet meer is, komen de gieren eropaf. Ze beginnen te proberen alles af te pakken wat deze mensen hebben.

Bedenk dat Jezus de Farizeeën hiervan beschuldigde:

Zij verslinden de huizen van de weduwen en voor de schijn bidden zij lang. Dezen zullen een zwaarder oordeel ontvangen.

MARKUS 12:40

Het is geen op zichzelf staand geval dat een profeet zo spreekt. Bijna alle profeten klagen erover dat, zodra het recht in de rechtbanken is verdraaid, mensen zonder principes eropaf komen. Ze proberen misbruik te maken van de armen, de vaderlozen en de weduwen, en proberen hun spullen af te pakken. Dat was wat hier gebeurde.

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Israël, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen en de arme voor een paar schoenen.

AMOS 2:6

Dat is vrij algemeen van betekenis.

29

Seksuele zonden en tempelprostitutie

Wanneer er in vers 7 staat:

Zij snakken ernaar dat het stof van de aarde op het hoofd van de geringen is, zij duwen de zachtmoedigen van de weg. Een man en zijn vader gaan naar hetzelfde meisje om Mijn heilige Naam te ontheiligen.

AMOS 2:7

en:

om Mijn heilige Naam te ontteren, dan verwijst dit misschien naar het feit dat er in het noordelijke koninkrijk tempelprostitutie bestond in de tempels van Baäl en Astarte. Hoewel de wet van Mozes verbood dat een man en zijn zoon met dezelfde vrouw trouwden, of uiteraard met dezelfde vrouw slapen, gebeurde dat toch. Dit was erger dan gewone prostitutie. Dit was prostitutie waarbij een man en zijn zoon hetzelfde meisje deelden.

Prostitutie is al erg genoeg, zelfs als de man en zijn zoon ieder een ander meisje gebruiken. Maar dit wordt als een totale perversie gezien, omdat seksuele betrekkingen volgens God in de eerste plaats beperkt moeten blijven tot de huwelijksrelatie. In de wet van Mozes werd heel sterk benadrukt dat een man niet met zijn schoondochter mocht trouwen, dat wil zeggen met de vrouw van zijn zoon. En een zoon mocht niet met zijn schoonmoeder trouwen of met zijn moeder, die de vrouw van zijn vader zou zijn. God had zulke seksuele relaties dus uitdrukkelijk verboden. Incest was in die tijd verboden, daarvoor niet, maar polygamie lijkt in de wet van Mozes enigszins te zijn geduld. Toch was het zelfs in dat geval verkeerd dat een vrouw twee mannen deelde, vooral een man en zijn zoon. Het laat gewoon zien dat de perversie binnen hetzelfde huishouden van vader op zoon wordt doorgegeven. Het zou ook niet op de tempelprostituees kunnen slaan, maar op een dienstmeisje in huis dat als huisprostituee wordt gebruikt door de mannen van het huis. Hoe dan ook, wat hier volgens de tekst gebeurt, is iets walgelijks. Seksuele immoraliteit was een van de misdaden waarvoor God hen zou oordelen.

30

Godsdienst op de onderpanden van de armen

Hij zegt:

Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Israël, ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen, omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen en de arme voor een paar schoenen. Zij snakken ernaar dat het stof van de aarde op het hoofd van de geringen is, zij duwen de zachtmoedigen van de weg. Een man en zijn vader gaan naar hetzelfde meisje om Mijn heilige Naam te ontheiligen. Zij strekken zich uit op kleren die zij in onderpand hebben, naast elk altaar. Zij drinken wijn die als boete was opgelegd, in het huis van hun goden.

AMOS 2:6-8

De wet van Mozes zei dat als je de mantel van een arme man als onderpand voor een lening nam, of als zekerheid voor een lening, je die 's avonds aan hem moest teruggeven, omdat dat alles was wat hij had om in te slapen. Maar hier houden ze die 's nachts en slapen ze er zelf op. Ze hebben de kleren van een man als onderpand genomen, terwijl dat het laatste is wat een man zou geven. Hij zou wel heel arm moeten zijn en niets anders hebben om te geven als hij zijn kleren gaf. Maar hoewel ze de kleren van de arme man hebben genomen, geven ze die 's avonds niet terug zoals God hun had opgedragen.

God gebod dit in Exodus 22:26 en ook in Deuteronomium 24:12-13. Hij gebod dat ze het onderpand van de arme man, zijn kleren, niet de hele nacht mochten houden. Toch staat er dat ze dat doen.

Dat wil zeggen, ze doen nog steeds alsof ze godsdienstig zijn, maar ondertussen liggen ze op onrechtmatig verkregen bezit. Ze overtreden Gods wetten en maken misbruik van de armen.

31

De wijn van de veroordeelden

Er staat:

ze drinken de wijn van mensen die veroordeeld zijn in het huis van hun god.

Vertalersnoot: de gebruikte Engelse Bijbelvertaling spreekt over ‘de wijn van de veroordeelden’. De HSV heeft ‘wijn die als boete was opgelegd’. De spreker bespreekt hier mogelijke betekenissen van de Engelse formulering.

Het is niet duidelijk wat met ‘de wijn van de veroordeelden’ wordt bedoeld. Het zou kunnen betekenen dat het wijn is die is gekocht met onrechtmatig verkregen geld van mensen die ten onrechte door de rechtbank zijn veroordeeld, omdat men steekpenningen had aangenomen om hen te veroordelen, of iets dergelijks. Of het zou kunnen slaan op de wijn die voor veroordeelde misdadigers apart werd gehouden om hun bij hun terechtstelling enige verlichting te geven.

Gregg leest hier de Engelse vertaling ‘the wine of the condemned’, de wijn van de veroordeelden. De Herziene Statenvertaling vertaalt Amos 2:8 anders: ‘wijn die als boete was opgelegd’. Zijn tweede verklaring, over wijn voor veroordeelden bij hun terechtstelling, gaat uit van die Engelse bewoording.

Je herinnert je misschien dat de moeder van koning Lemuël in Spreuken 31:6 zegt:

Geef sterkedrank aan wie dreigt om te komen, en wijn aan hen die bitter bedroefd van ziel zijn.

SPREUKEN 31:6

We weten dat toen Jezus aan het kruis hing en zei:

Hierna zei Jezus, omdat Hij wist dat nu alles volbracht was, opdat het Schriftwoord vervuld zou worden: Ik heb dorst! Er stond dan een kruik vol zure wijn en ze vulden een spons met zure wijn, omwikkelden die met hysop en brachten die aan Zijn mond.

JOHANNES 19:28-29

ze Hem wijn of azijn, slechte wijn, aanboden om Hem verlichting te geven, wat Hij weigerde. Dat wordt vermeld in Johannes 19, vers 28 en 29. Misschien was er bepaalde wijn die apart werd gehouden om de doodstrijd te verlichten van veroordeelde misdadigers die ter dood werden gebracht. Maar deze mensen wilden de doodstrijd van zulke mensen niet verlichten, dus dronken ze die gewoon zelf op in het huis van hun god. De wijn van de veroordeelden zou daarop kunnen slaan.

32

Israël verwerpt Gods gaven en ontkomt niet

Hoe dan ook, God gaat verder in vers 9:

Maar Ik heb de Amorieten voor hun ogen weggevaagd, die hoog waren als ceders en sterk waren als eiken. Ik heb zijn vrucht vanboven weggevaagd en zijn wortels vanonder.

AMOS 2:9

Daarmee worden de Kanaänieten bedoeld, die Hij voor hun aangezicht verdelgde.

Maar Ik heb u uit het land Egypte geleid, en liet u veertig jaar door de woestijn gaan, om het land van de Amorieten in bezit te nemen. Uit uw zonen deed Ik profeten opstaan, uit uw jongemannen nazireeërs. Is dit niet zo, Israëlieten? spreekt de HEERE. Maar u laat de nazireeërs wijn drinken, en u hebt de profeten geboden: Profeteer niet!

AMOS 2:10-12

En die mochten natuurlijk geen wijn drinken, die nazireeërs.

Met andere woorden, God gaf hun enkele rechtvaardige mensen in hun midden om hen aan te sporen rechtvaardig te leven: profeten. Hij deed enkele zonen opstaan om tot hen te profeteren, en enkele nazireeërs om een maatstaf te stellen voor afzondering voor God. En het enige wat zij willen, is deze mensen bederven, hen afleiden van hun goddelijke opdracht. Ze zeggen tegen de nazireeërs dat ze hun toewijding moeten verloochenen door wijn te drinken, en tegen de profeten dat ze hun woord moeten verloochenen door het woord van de Heere niet te spreken.

Deze mensen wilden het woord van de Heere niet horen. Ze wilden zich niet laten aansporen om rechtvaardig te leven door de mensen die God hun stuurde, hoewel God veel wonderlijke dingen voor hen had gedaan. Hij had hen uit Egypte geleid, hun het

land van de Amoriëten gegeven en hun zelfs het voorrecht geschonken Zijn woorden te horen en nazireeërs en profeten in hun midden te hebben die hen aanspoorden rechtvaardig te leven. Maar ze wilden die invloed alleen maar bederven en zich ontdoen van de overtuiging van schuld die deze teweegbracht. Dus probeerden ze de profeten en de nazireeërs ertoe te brengen hun toewijding te verloochenen, en waarschijnlijk slaagden ze daar in de meeste gevallen in.

Vers 13:

Zie, Ik ga het onder u laten kraken, zoals een wagen kraakt, vol graanschoven.

AMOS 2:13

Vertalersnoot: de gebruikte Engelse Bijbelvertaling laat God hier zeggen dat Hij onder hun last gebukt gaat, zoals een beladen wagen. De HSV zegt dat God het onder hen laat kraken. De uitleg van de spreker volgt de Engelse lezing.

God is het moe om deze mensen te dragen.

Dan gaat voor de snelle de kans op ontvluchten verloren, de sterke zal zijn kracht niet inzetten, geen held zijn leven redden. Niemand die de boog hanteert, zal staande blijven, geen hardloper zich redden, geen ruiter te paard zijn leven redden. Zelfs de moedigste onder de helden zal op die dag naakt wegvluchten, spreekt de HEERE.

AMOS 2:14-16

Er zal geen ontkomen zijn aan het oordeel. Hij is het zat om hen te verdragen. Hij gaat gebukt onder hun last, zoals een wagen die overladen is met graan. Daarom zal Hij een oordeel sturen waaraan niet te ontkomen zal zijn.

Gregg volgt in Amos 2:13 de Engelse vertaling ‘Zie, Ik ga gebukt onder u, zoals een wagen vol schoven gebukt gaat’. De Herziene Statenvertaling geeft de moeilijke Hebreeuwse uitdrukking anders weer: ‘Zie, Ik ga het onder u laten kraken’. Zijn uitleg

dat God het moe is dit volk te dragen, gaat uit van de Engelse lezing.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Amos 7:14
- Amos 7:14-15
- Amos 7:12-13
- Amos 1:3
- Amos 1:4
- Amos 1:6
- Amos 1:7
- Amos 1:9
- Amos 1:10
- Amos 1:11
- Amos 1:12
- Amos 1:13
- Amos 1:14
- Spreuken 30:18
- Spreuken 6:16
- Amos 4:6
- Amos 5:4
- Amos 5:14
- Amos 5:6
- Amos 8:8
- Amos 9:5
- Mattheüs 5:3
- Mattheüs 5:4
- Amos 3:3-6
- Amos 6:12
- Amos 1:2
- Amos 3:4
- Amos 3:12

- Amos 7:10
- Amos 1:1
- Zacharia 14:5
- 2 Koningen 16:9
- Amos 1:3-5
- Amos 1:5
- Amos 1:6-8
- Amos 1:11-12
- Amos 1:13-15
- Jesaja 43:28
- Amos 2:1-3
- 2 Koningen 3:26
- 2 Koningen 3:27
- Amos 2:4-5
- Amos 2:6
- Amos 2:7-8
- Markus 12:40
- Amos 2:7
- Amos 2:6-8
- Spreuken 31:6
- Johannes 19:28-29
- Amos 2:9
- Amos 2:10-12
- Amos 2:13
- Amos 2:14-16

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.